

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 7 Sayı: 33 Volume: 7 Issue: 33

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN OTEL ODALARI ŞİİRİNİ PSİKANALİTİK EDEBİYAT KURAMI BAĞLAMINDA OKUMA DENEMESİ

NECİP FAZIL KISAKÜREK THE HOTEL ROOMS IN THE POETRY OF THE PSYCHOANALYTIC THEORY OF LITERATURE IN THE CONTEXT OF THE ATTEMPT TO READ

M. Halil SAĞLAM*

Öz

Psikanaliz verilerden yararlanarak sanatçı ve sanat eseri analizlerinin popülaritesi akademik alanlarda gün geçtikçe artmaktadır. Edebiyatımızda psikanalitik edebiyat kuramı bağlamında eleştirilecek eser ve sanatçı sayısının zenginliği bu yöntemdeki cazibeyi artırmaktadır.

Necip Fazıl Kısakürek'in özellikle şiirlerindeki mana derinliğine nüfûz edebilmek için yetiştiği sosyal hayatın kültürel değerlerinden hususî mizacına kadar birçok alanlardaki kimlik bilgilerini göz önünde bulundurmak gerekir. Çünkü Necip Fazıl'ın şiirlerinde Tevfik Fikret, Ahmet Haşim ve Cahit Sıtkı Tarancı gibi şairlerin manzumelerinde olduğu gibi şairin bilinçaltı dünyası ile kozmik dünyasının örtüştüğü kuvvetli bir yapı vardır.

Necip Fazıl Kısakürek'in biyografisi psikanaliz kriterler bağlamında incelendiğinde şairin hayatındaki radikal dönüşlere paralel olarak metafizik dünyasının kozmik âlemde yansması olan şiirlerinde önemli tematik değişikliklerle karşılaşırız.

Yaptığımız analiz çalışmasında öncelikle psikanalitik edebiyat kuramı ve insan-mekân ilişkisi hakkında teorik bilgiler verilmiş olup şiirin yazıldığı dönem ve öncesinde *Otel Odaları* şiiri üzerinde yansıdığını düşündüğümüz şairin otobiyografisinin sınırlı bir bölümü üzerinde durulmuştur. Çalışmanın son bölümünde ise elde edilen bilgiler doğrultusunda şiir yedi birime ayrılarak yorumlanmıştır.

Otel Odaları şiiri, şairin Abdülhâkim Arvasî Hazretleri ile tanışmadan önceki bohem hayatının bir yansması ve kaotik söyleminin karşılığı olarak önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Psikanaliz, Necip Fazıl Kısakürek, Otel Odaları.

Abstract

The popularity of analysis of artist and literature work by using psychoanalysis data have been increasing day by day in academic fields. The richness in Turkish literature to criticize in the context of literary work and artist have had increased attraction of this methods. To be able to penetrate Necip Fazıl's poems depth mean it has to be considered situation in many areas as cultural values of social life where he grew up to personal temperament. Because, there is a strong structure in Necip Fazıl's poems that the poet's subconscious world overlap with the cosmic world like other poets poem's such as Tevfik Fikret, Ahmet Haşim and Cahit Sıtkı Tarancı. When Necip Fazıl's biography analyzed in the context of psychoanalysis criteria we are faced significance thematic changes in his poems which metaphysical world reflected cosmic realm parallel to radical turn in the life of the poet.

Theoretical knowledge on psychoanalytic literary theory and human-place relationship have given in our analysis primarily and we have focused on limited portion of the poet's autobiography that we thought reflected on the poem Hotel Rooms. In the final part of the work, the poem has analyzed by dividing seven units based on the obtained information.

The poem Hotel Rooms is significant as reflection of previous bohemian life of poet before met Abdulkhakim Arvasi and in return for chaotic discourse.

Keywords: Hotel Rooms, Necip Fazıl Kısakürek, Analysis.

* Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Görevlisi.

1.GİRİŞ

1.1. ŞİİRE BAKAN YÖNÜYLE PSİKANALİZ VE PSİKANALATİK EDEBİYAT KURAMI

Psikanalitik edebiyat kuramı bağlamında eser tahlili yapanlar için şairin “yaşadığı zaman, çevre, sanatçının aldığı eğitim, dönemin sosyal ve siyasî tarihi, sanatçının psikolojisine sanatçıyı yazmaya götüren etmenler.”(Özbek, 2007:4) özel araştırma konusudur. Özellikle Freud'un psikanalitik çözümlenmelerde sadece bilinçaltını ön plana almasını bir eksiklik olarak değerlendiren Jung ve Adler'in kişi üzerinde çevre ve ailenin etkisini de dikkate alarak geliştirdikleri kuramlar bu sahada daha olumlu sonuçların alınmasına önemli katkısı olmuştur.(Karabulut, 2013:82).

Psikanalitik edebiyat kuramına göre sanatçılar arasında hayata bedbin ruh haliyle bakan ve algılarını rüya atmosferinin diliyle somutlaştıran şairler bir nevi "nevroz hali" yaşarlar. İlginç olan şu ki, şairin bu ruhsal hastalığının sanatına yansımaları psikanaliz algı gücü aksiyonel okuyucu kitesinde hayranlık uyandırabilmektedir. "Sanatçının marazılığı ona dâhi gözüyle bakılmasını sağlar. Özellikle romantikler genel olarak bu görüştedirler. Freud'un sanat anlayışında, sanatçının aşırı hayal kurma eylemi ile onun ruh hastası oluşu arasında paralellik görülür.(Karabulut, 2013:82). Yaşadığı olumsuz olayların etkisiyle psikolojik sorunlar yaşayan şairlerde mevcut durumun sanat eserlerinin ilham kaynağı olabileceği konusunda Yusuf Alperen de şu ifadeleri kullanır: "Narsisistik örselemeler yaşamış bir çok insan nevroz ya da narsisistik kişilik vb. sorunlar yaşamını ve çevresindekilerin yaşamlarını alt üst ederken bazı narsisistikler de o kabuğu kırıp gerçek şair olabiliyorlar"(Alperen, 2010:17). *Psikanalitik Edebiyat Kuramı* yazarı Oğuz Cebeci, yeni birşey bulmaktan çok mevcut benzerlik ve ilişkilerin kullanılması anlamında yaratıcılığı sanatçının nevrotik çatışmasının var olmasına bağlar. Cebeci, konu ile ilgili açıklamalarında: "Çatışmasını kaybeden kişinin yaratıcılığını da kaybetmesinden korkması yaygın olarak görülen bir durumdur." ifadelerini kullanır. (Cebeci, 2004:146-147). Bizim edebiyatımızda Namık Kemal devlet yönetimine karşı aleyhte duruşunun karşılığı olarak Magosa'ya sürgün edilmesinin; Recaîzâde Mahmut Ekrem oğlu Nijad'ın ve Abdülhak Hamit Tarhan'ın eşi Fatma Hanım'ın ölümlerinin; Tefik Fikret yaşadığı dönemin sosyal baskısının psikolojik etkisi sonucunda yaşadıkları depresif ruh haliyle kaleme aldıkları şiirleriyle kalıcı değer ve saygınlık kazanmışlardır. Aynı durum dünya edebiyatının en güçlü kalemleri arasında yer alan Dostoyevski için de geçerli olmuştur. Dostoyevski, Sibiryaya sürgün edildiği yıllarda psikolojik sorunlar yaşamış ve bu duygu atmosferinde kaleme aldığı eserleri ile ölümsüzleşmiştir.

Şairin nevroz haliyle kurduğu hayalleri, söz oyunları, metafor ve imgeleri çoğu zaman okuyucuda hayranlık duygusu uyandırdığı halde okuyucu, şiirin asıl hedeflediği göndermeleri tespit ve yorumlama konusunda daralma hisseder. Çünkü sanatçının depresyon halinde şizofren semptomu olarak değerlendirilebilecek ifadeleri okuyucunun gerçek dünyasıyla örtüşmeyebilir. Burada okuyucuyu şaire karşı hayranlık uyandıran yönü daha çok özgün ve müzikalitesi olan üslûbundan kaynaklandığını düşüncesindeyiz. Özellikle melankolik şairlerin iç monolog, iç diyalog ve şûûrakışı anlatım teknikleriyle kullandıkları sözcüklerde ve söz öbeklerinde anlam derinliği gücü dikkat çekicidir.

Yalnızlık, modernleşmeyle değişen ve duygu karmaşası yaşayan şairlerin en temel özelliğidir. "Mutsuz, kaygılı, çevresiyle olan ilişkilerde etkisiz ve suçluluk duygularıyla yaşayan birey iç dünyasına ve yapıtlarına yönelir. (Özodaşık, 2001:100) Şairin bu içe dönük yönelişinde duygu yoğunluğu artar buna bağlı olarak şiirinin mana derinliği ve karmaşası arasında tam anlamıyla bir paralellik söz konusu olur.

Şiir çözümlenmelerinde psikanaliz tekniğinin en önemli amaçlarından biri şairin yalnızlık ve ölüm kaygısından kaynaklanan duygularını ifade etmek üzere kullandığı imgeleri, sembolleri, motifleri ve metaforları şairin özgeçmiş ve psikolojik yapısıyla ilişkilendirerek açığa çıkarmak ve anlamlandırmaktır.

1.2. ŞAİRDE MEKÂN VE OBJE ALGISI

Yalnızlık, ıstırap ve ölüm korkusunu veya lirik ve halden memnun duyguyu yoğunluğunu yaşayan şairin mekân algısı psikanalitik edebiyat kuramı bağlamında incelenen şiir için önemli veri kaynağı niteliğindedir. İnsan psikolojisi dar ve geniş mekânı veya bu mekândaki nesnelere o anki iç dünyasına göre farklı içerikte ve nitelikte algılama özelliğine sahiptir. Hayatla barışık ve halden memnun bir insan için dar mekân ve bu mekândaki eskimiş, yıpranmış eşyanın algısı pozitif olabileceği gibi geniş ve konforlu bir mekânın algısı bedbin bir ruh halini yaşayan insan için pesimist olabilir. Burada açıklamaya çalıştığımız mekânın insan psikolojisine göre olumlu veya olumsuz yansımalarının şairin o an için bilinçaltını harekete geçiren ruh haline göre değişebileceğidir. Bu konuda Ramazan Korkmaz tespitlerini şu şekilde ifade etmiştir: "Mekânın darlığı, fiziksel anlamda küçüklüğünden değil, karakterin imkânsızlığından ve kendini orada sıkıştırılmış duyumsamasından kaynaklanır." (Korkmaz,2007:403). Şair nevroz halinde ne kadar geniş olursa olsun yine de mekânı darlaştıkça darlaşan bir cendere haliyle algılar ve bu mekândan uzaklaşma arzusu kendisi için kaçınılmaz bir hal alır. "Mekânın darlaşması neticesinde birey, hayalleri ve çeşitli objeleri merkeze yerleştirerek bu dar mekândan kaçış, varlığında darlık olan yaşamdan kurtulmak, bir nebze olsun rahatlamak arzusunu yaşar. Bu kaçış psikolojisi bazen dış dünyaya yönelik olurken bazen de bireyin bedenine yönelir.(Özcan, 2013:260). Bu konuda Fecr-i Âti şairlerinden Ahmet Haşim'in *O Belde*; Servet-i Fünûn Edebiyatı temsilcisi Tevfik Fikret'in *Ömr-ü Mühayyel* şiirlerinin sosyal ve bireysel buhranlardan dolayı bir kaçış psikolojisiyle kaleme alınmış önemli iki şiir örneği olduklarını hatırlamanın faydalı olduğuna inanıyoruz.

Özellikle modern yaşamda, "yüksek idealleri olan, bir ideolojinin geleceğine inananların ya da maddenin ötesindeki sonsuz evrene sürgün olan insanların hayatlarındaki gerilim ya da tevekkülüne benzemeyen bir can sıkıntısı, bir kasılma ve bir kararsızlık" (Narlı 2007:265) bireyi sarmakta ve mekânsal darlığı yaşatmaktadır. Mekânın baskısını ve bunaltıcı psikolojisini yaşayan bireyde, hayalleri ve çeşitli objeleri merkeze yerleştirerek bu dar mekândan kaçmak, varlığında darlık olan yaşamdan kurtulmak, bir nebze olsun rahatlamak arzusu ortaya çıkar. Psikolojik açıdan bakıldığında dar mekân, bireyin kendisini çıkmazda hissettiği 'an'lar olarak tanımlanabilir. (Özcan,2013:168). Bunun yanında tabiat gibi en geniş mekânın da sanatkarın his ve fikir dünyasını önemli ölçüde etkilediğini ve bu tesirin fikir dünyasını ördüğünü söyleyen Özasan, mekân-insan ilişkisi konusunda: "Mekân,insan ve duyguları barındıran özelliğinin yanında,insana ilham kaynağı olması bakımından da oldukça önemlidir. İnsanda his veya fikrin doğmasına vesile olduğu gibi, hissin ve fikrin açıklanmasında hareket noktası veya aracılık işlevi görür. İnsanın intibalarının büyük bir kısmı mekâna bağlıdır."tespitin bulunur. (Özaslan,2010:20)

Kozmik dünyada birçok mekân türleri içerisinde insanın sosyal ve bireysel hayatını en iyi standartlarda geçireceği tek mekân hiç şüphesiz evidir. Modern hayatın cenderesi içerisinde boğulan, daralan ve sıkışan insan için evi en güvenilir ve huzurlu mekân algısını sembolize eder. Çünkü ev "hayallerimizin düşlerimizin, ruhumuzun barınağıdır. Hem fiziksel hem de ruhsak olarak rahatladığımız, huzuru, güveni, mutluluğu bulduğumuz ev, varolmanın/varoluşun insana verdiği, kazandırdığı bütün kutsal değerleri bünyesinde bulundurur." (Eliuz, 2001:651). İkincil mekânlar otel odası, misafirhane, koğuş, sığınak ve mağara gibi geçici süreyle barınak olarak kullanılabilen kapalı mekânlar kişide gerçek anlamda evin sağladığı sempati ve güveni vermekten uzak mekânlardır. Bu gibi mekânlarda şair yoğun bir şekilde yalnızlık ve sahipsizlik hislerinden kaynaklanan bir iç çatışma ve melankoli hisseder. Yine aynı şekilde depresif şair bu mekânlarda kendisini evsiz ve aşinasız bir psikolojinin bedbinliğiyle ifade etmeye çalışır. Şair dipsiz bir kuyuda boğazı sıkılan ve acıyla can çekişen bir ruh haliyle nevrotik ve şizofreni hastalıklarının pençesinde kıvranıp durmaktadır.

Mekânın reel görüntüsünü olduğu gibi tasvir etme şiirin mevzuu değildir. Şair aslında birçok insanın bilip de fark edemediği veya fark etse de söyleme dökme yetersiz kaldığı sezgi ve tespitleri somutlaştırma bilgi ve potansiyeline sahiptir. Çünkü şair iç katmanlarına yönelerek eşya ve mekân algısını farkındalık oluşturarak ifade eder. "Çevremizde bizleri sarmalayan görünen gerçekler aslında görünmeyen dünyanın sembolleridir. Yaşantınızın her

dakikasında sizler semboller ormanında yürümehtesiniz kendi ışığınızın yansıması altında. Bunu anlamak için altta yatan dinamikleri bilmek önemlidir."(Vatansever, 2001:13) Açıklamalarda görüldüğü gibi nesne ve mekân algısını yorumlamada kişinin kendi içine yönelmesi önem arz etmektedir.

Bir edebî metine bağılı olarak mekân-insan arasındaki ilişkinin analizi yapılırken belirleyici unsurun öncelikle insan psikolojisi olması gerektiğini fikrini savunan Ramazan Korkmazda konuyla ilgili olarak şu tespitlerde bulunur: "Mekânsal algı daha çok bireyin iç dünyasıyla bağlantılıdır. Eğer içler gözlenebilseydi, mekân (kişi) çözümlmelerine gerek kalmazdı.(Korkmaz,2007:407). Mekân tahlilinde bireyin psikolojisi oldukça önemlidir. Onun için mekânı çözümlerken bireyin psikolojik durumu çıkış noktası olmalıdır.

Psikolojik ve deneysel anlamda yaşadığı metafizik olayları özgün bir dille tanımlayan sanatçılarda sezgiler, keşfedici niteliğe sahiptir. Birçok sanat erbabında sıklıkla görülen bu sezgi, şairlerde düşünmeden, muhâkeme yapmadan bilmek, bir nevi keşfetmektir. (Topçu, 2006: 66). Söz konusu keşfedilen unsurun realitesi tabiatla benliğin kaynaşmasından ortaya çıkmaktadır. Şair mekânda yer edinmiş olan objektif şeyleri subjektif olan zeka ve benliğiyle kaynaştırarak üslûbunu özgünleştirir. "Şairde zihni sezginin objesi dışarıda değil, kendi kendisidir. Bütün aşkın (transcendental) düşüncelerin organı zihinsel sezgidir." (Topçu, 2006: 67). Bergson'un bu tespitinden hareketle mekân algısında iç dünyamızın çıkış noktası ve üslûbun belirleyicisi olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim kendisi de "sezgi her şeyden önce iç realitenin bilgisidir. Onun doğrudan doğruya yakaladığı, şûûra ait verileridir." (Topçu, 2006: 90) ifadeleriyle mekân-insan ilişkisinde belirleyici öncelikli unsurun iç dünyamız olduğuna vurgu yapar.

2. OTEL ODALARI ŞİİRİNİN YAZILDIĞI DÖNEMDE VE ÖNCESİNDE NECİP FAZIL KISAKÜREK

Türk edebiyatında edebî niteliğe sahip birçok eser üzerinde analiz çalışması yapan Mehmet Kaplan, eleştirilerinde özellikle şairlerin hayat maceralarının verilerinden yararlanmayı tercih etmekte, metin incelemelerinde bu verilere ulaşmanın gerekliliğine dikkat çekmektedir. Kaplan, eserinde konuyla ilgili olarak şu ifadeleri kullanır: "Edebî eseri itibariden kurtaran şey, sanatçının doğrudan doğruya dünya ve hayatla temasa gelmesi, başka bir deyimle yaşantısıdır. Yaşantı edebî esere gerçeklik vehmi veren canlı ve müşahhas unsurların kaynağıdır." (Kaplan, 1990:11). Bu genel değerlendirmeyi özele indirgediğimizde *Otel Odaları* (1927) şiiri üzerinde yapmaya çalışacağımız analizde şiirin yazıldığı dönem veya öncesinde sanatçının metafizik dünyasında tesir alanları oluşturmuş reel hayatından kesitler sunmanın faydalı olacağına inanıyoruz.

Necip Fazıl'ın çocukluk ve gençlik dönemine bakıldığında ailesinin ekonomik açıdan iyi şartlara sahip olduğunu ve buna paralel olarak çocuklarına tahsili için yeterli imkânlar sunduğunu biliyoruz. Şairin yüksek tahsilli ve nüfuz sahibi dedesi Hilmi Efendi, torunu Necip Fazıl'ın da içine bulunduğu geniş aile çevresiyle konakta varlıklı bir hayat sürdürüyordu. Hilmi Efendi'in konaktan başka çiftliği, köşkü, yalı ve Kapalıçarşı'da iş yerleri bulunmaktaydı. (Kısakürek, 1998:59). Hilmi Bey'in Necip Fazıl'ın anıları üzerinde önemli tesiri vardır. Dedesi Hilmi Bey, oğlu Fazıl'ın eşi ve çocuğu Necip Fazıl'ı ihmal etmesinde dolayı üzüntü hissediyor bu ilgi ve şefkat boşluğunu telafi etmeye çalışıyordu. Düzensiz ve dağınık bir hayat yaşayan Abdülbâki Fazıl, evlilik sonrası gençlik döneminin uçarılığını bırakır ümidiyle Mediha Hanım'la evlendirilmiş, fakat Necip Fazıl'ın doğumu bile bu evliliği kurtaramamıştır. Bu boşanma olayının ve buna bağılı olarak dağılan bir ailede yetişmenin travması şairin bilinçaltı dünyasında önemli yer edinmiştir. Bu sebeple Necip Fazıl babasına karşı kırgın ve mesafelidir. Sanatçının eserlerinde anneye duyulan özlem ve şefkati baba için göremeyiz. Şairin otobiyografi türünde kaleme aldığı eserlerinde konuyla ilgili olan bazı ifadeleri bu bölümde belirlemenin faydalı olacağını düşünüyorum:

"Beylerbeyi'nde oturuyorduk hayatım boyunca bana fazla alaka göstermeyen babam, ben daima annem ve küçük dayımla beraberim. Bir de malum mübarek anneannem..." (Kısakürek, 2013:59)

“Öyle ki, babamın tavrı, anneme tahammül edemediği zamanlar ‘götürün!’ diyor, çocuk kadını, konağa yakın bir tarafta tuttukları bir evciğe taşıyorlar. Sonra ‘getirin!’ diyor, yaka-paça konağa döndürüyorlar, çocuk kadını...”

“Kıskardeşim Selma öldü. Annem, ikinci kattaki salon sofada, orta yerdeki sedirin üstünde, yüzünü tırnaklarıyla gererek çığlık çığlığa ağlamakta...Yanında onu sükunete getirmeye çalışan, mahzun tavırlı iki erkek...Dayılarım

“Anneme gelince, yirmi küsur yaşında babamdan dul kaldıktan sonra top yekün küsen, bütün ömrü uğultulu konaktan başlayarak bir beslenme halinde ezilmekle geçen, nihayet hastalanan, kurtulan, çocuğunu(beni) dişlerinde taşıyarak büyüten, bu defa da kendini erkek kardeşlerinin hizmetinde harcayan, Müslümanlıkta ve derinlikte annesine eş büyük kadın, bazı şiirlerimde tüttüğü gibi en köklü za’fım.” (Kısakürek, 2013:75-76).

Necip Fazıl’ın kendi ifadelerinden aktardığımız bu bölümleri psikanalitik edebiyat bağlamında incelediğimizde hayat macerasının *Çile’si* üzerinde birinci derecede etkili olduğunu söyleyebiliriz. Necip Fazıl Bey’in bilinçaltı dünyasıyla örtüşen bir kavram olarak “çilenin” şiir kitabının adıyla da örtüşmesinin simgesel bir değerinin olduğuna inanıyoruz. Nitekim şiir kitabında Ruh, Dipsiz Kuyu, Boş Dünya, Ayrılık, Gurbet, Boş Ufuklar ve Kâbus gibi üst başlıklarla şairin bilinçaltı dünyasını karşılayan birçok şiir bulunmaktadır.

Necip Fazıl’ın çocukluk yıllarını geçirdiği dedesinin konağının anılarındaki tasviri de ruh dünyasındaki med cezirleri ortaya koyması açısından önemlidir. Kendi iç benliğinin derinliğine daha küçük yaşlarda nüfuz eden ve reel dünyayı sürekli kendi hayat penceresinden algılayıp sorgulayan şair bu yönüyle de ilginç bir kişilik sergilemektedir. Dedesinin ilk erkek torunu olarak ayrıcalıklı imkânlarla sahip olan Necip Fazıl kıvrak zekası ve hafıza kuvvetiyle çevrede ilgi odağıdır. Fakat şair yaratılıştan gelen yeteneklerine ve dedesinin kendisine sunduğu maddi desteklere rağmen sosyal hayatta etkin bir yer edinme noktasında mücadeleci ve istikrarlı bir kişilik sergilemez. Hayata karşı sürekli korkulu ve endişeli bekleyişi ruh dünyasında marazîliğe sebep olmaktadır. Sanatçı, *Otel Odaları* şiirinin kaleme alındığı dönem öncesinde yaşadığı nevrozu ve farklılığını açık ve samimi duygularla şu şekilde dile getirmiştir: “Marazî bir hassasiyet...Acıtan bir hayal kuvveti...Ve bu arada dehşetli bir korku...O yaşta bile anlıyordum ki, ben başka türlü, ayrı yaratılıştan bir insanım ve hissettiklerimle öbür insanların duydukları arasında müthiş bir fark...” (Kısakürek, 2013:25-26)

Necip Fazıl’ın *Otel Odaları* şiirini kaleme aldığı dönemin hemen öncesinde (1925) bohem hayatını bütün derinliğiyle yaşadığı Paris, uzun yıllar pişmanlık duygularını yaşayacağı eylemlerinin merkezi mekânıdır. "Kâbus şehirdeki hayatımı anlatmaya hicabım ve İslamî edebîm manidir." (Kısakürek, 2013:64) şeklindeki itirafı meselenin vehametini ve şairin pişmanlığını ortaya koyması açısından yeterlidir. Sanatçının bu ülkede bulunduğu yılda ve sonrasında yaşadığı nevrozik hayatı, psikanalizin verilerinden yararlanarak yapılacak şiir analizi çalışmalarında önemli şifreler içermektedir. *Otel Odaları* şiirinin temasını ve şiirde kullanılan metaforları yorumlamamızda önemli veriler sunması açısından Necip Fazıl’ın kaleme aldığı şu itirafları burada aktarmanın önemli olduğuna inanıyoruz:

“Paris hayatı, benim de kendi kendimi arayışımın müthiş helezonlar ve korkunç girinti ve çıkıntıları arasında, nefes cesareti bakımından hayal yakıcı bir tablo çizdi...”

İhtilaç, raşe, takallüs, hafakan üfleyici ve zamanın bütün yıldızlarını maskeleyen ışıkları ve canavar binaları ile bir şeyi, büyük bir şeyi peçeleleyici kâbus şehri peçeleleyici kâbus şehri...kadını, kumarı, içkisi, (bohem) hayatı, şüpheli felsefesi, sara nöbetleri içinde sanat; çözmeye çalıştıkça dolaşan ve büsbütün düğümlenen meseleleriyle Paris...Susadıkça gaz içmenin ve gaz içtikçe susamanın ve pırlıtlı kadeh içinde ebedi bir su hasreti çekmenin hali...Her türlü madde alayışı ve nefsanî sâadet cümbüşü içinde, hissi iptal edilmiş ruhun ilk bakışta ağrı ve sızısı göstermeyen kıvranırlarına yataklık, hüsrân beldesi...

Aylarca şehrin gündüzünden habersiz bir gece yaşayışı... Oteldeki odamın aynası karşısında, yanaklarımı tırmalayarak döktüğüm gözyaşları...Çok defa otelin sabah kahvaltısından ibaret günlük gıda... (Kısakürek, 2013:63-64)

Kendisini bohem hayatının girdabından kurtaramayan ve psikolojisi her geçen sürede daha kötüye giden Necip Fazıl, Milli Sorbon Üniversitesi Felsefe Bölümü bitiremeden Eğitim Bakanlığı müfettişlerinin aldığı birtakım tedbirlerle yurda geri dönme mecburiyetinde kalır. Fakat bu dönüş kendisini bu girdabın cenderesinden kurtarmaya yetmeyecektir. Necip Fazıl, Paris dönüşü Beyoğlu'nun tünel tarafında, Asmalımescit sokağındaki pansiyon odasında kalıyor; bohem hayatına bu mekânda devam ediyordu." Bu ev bohem hayatı yaşadığı arkadaş çevresinin de merkeziydi adeta. Eski bir binanın tavan arası olan eve Babiali'nin bütün isimleri uğruyordu... Necip Fazıl'ın onlardan bir farkı vardı; bohem hayatı, onun için bir yaşama tarzı, hayatına bir renk katma çabası, sanatçı olma imtiyazını kullanma kolaycılığı değil, hayatın vaat ettiklerini sonuna kadar görme, elde etme, tatma ve keşfetme, daha fazlasına sahip olma, herkesten ileriye gitme, herkesten fazlasını yaşama, kendini kavrama için gösterdiği yakıcı çabalardan bir süreliğine de olsa kaçıp kurtulma demektir." (Çetin, 2008:33)

Necip Fazıl'ın bohem hayatı da sanatının icrasında en uygun zemini oluşturmuş; şiir dili bu anlarda uçsuz bucaksız mana derinliğine ve müzikaliteye ulaşmıştır. Şairin Paris hayatı sonrasında sık sık ziyaret ettiği pansiyonun adına anı türünde eser kaleme alan Fikret Adil, Necip Fazıl'la ilgili olarak şu tespitlerde bulunur: "Hakiki bohem, her şeyden evvel çalışır ve sanat eseri meydana getirir. Eğer bu eserde devrin ilerisine geçerse, anlaşılmazsa bu onun kabahati değildir. Ve bohem karamsar bütün kazancını bir günde bitirir. Onun zaman telakkisi yoktur. Necip Fazıl bohemdir." (Adil, 1988: 70).

Sonuç itibariyle Necip Fazıl'ın *Otel Odaları* şiirini kaleme aldığı dönemde bohem hayatından ve hususî mizacından kaynaklanan bireysel krizleri şiirlerinin ortak temasını oluşturduğunu söyleyebiliriz. Psikanalitik edebiyat kuramında yaptığımız genel değerlendirmeleri özenle uyguladığımızda Necip Fazıl'ın, *Otel Odaları* ve *Kaldırımlar* (1927) şiiri gibi *Çile'de* yer alan birçok metne bakıldığında nevroz halindeki bunalımın ağırlığını hafifletmek için şiir dünyasına sığındığını sanat değeri yüksek eserlerin önemli bir kısmını bu anlarda kaleme aldığını görüyoruz.

3. OTEL ODALARI ŞİİRİNİN TAHLİLİ

OTEL ODALARI

Bir merhamettir yanan, daracık odaların,
İsli lâmbalarında, isli lâmbalarında.

Gelip geçen her yüzden gizli bir akis kalmış,
Küflü aynalarında, küflü aynalarında.

Atılan elbiseler, boğazlanmış bir adam,
Kırık masalarında, kırık masalarında.

Bir sırrı sürüklüyor, terlikler tıpır tıpır,
İzbe sofalarında, izbe sofalarında.

Atıyor sızılarını, çıplak duvarda nabzı,
Çivi yaralarında, çivi yaralarında.

Kulak verin ki, zaman, tahtayı kemiriyor,
Tavan aralarında, tavan aralarında.

Ağlayın, âşinasız, sessiz, can verenlere,
Otel odalarında, otel odalarında!...(Kısakürek, 2012: 161)

3.1. DIŞ YAPI

Şiiri dış yapı itibariyle değerlendirecek olursak *Otel Odalar'ın* ilk dikkati çeken yönü kafiye dizilişi ve nazım şekli bakımından divan edebiyatında çok sık kullanılan gazel nazım şeklini andırmasıdır. Şiir her biri kendi içinde anlam bütünlüğüne sahip yedi ayrı birimden oluşmuştur. Şiirde özellikle ikinci dizelerin sonlarında kullanılan *a* tam kafiyesi ve *-larında* redifi; şiirin son dizelerindeki “isli lâmbalarında, küflü aynalarında, kırık masalarında, izbe sofalarında, çivi yaralarında, tavan aralarında, otel odalarında” sözcük gruplarının tekrarı şiirdeki dış yapı disiplinine verilen önemi göstermektedir.

Şiirin birinci biriminde yüklem isim cümlesi (bir merhamettir) olup şairin durağan ve kendi üzerine kapanmış ruh halini göstermektedir. Bu durgunluk ikinci birimden itibaren eylem cümleleriyle hareketlilik kazanmaya başlamıştır. İkinci birimde “kalmış”; üçüncü birimde “atılan, boğazlanmış”; dördüncü birimde sürüklüyor; beşinci birimde “atıyor” “altıncı birimde” kulak verin ve kemiriyor”; son birimde “ağlayın” fiillerini ve fiilimsilerini şairin otel odası mekânında yoğun bir şekilde yaşadığı iç çatışmanın dış dünyaya yansıyan görüntüleri olarak değerlendirebiliriz. Şiirde mekân algısının dış yapıya yansıyan bir başka yönü yer tamlayıcı görevinde sözcük gruplarının –da,-de bulunma hali ekleri bağlamında son dizelerde kullanılmasıdır. Kaldırımlar şairleri, kimsesiz ve sokak ortasındaki dramatik ve kaotik psikolojik ruh halinden fiziksel kaçış alanı otel odası olmuştur. Öznenin gerilimli ortamdaki güvenli bir limana sığınma arzusu o derece yoğun olmuştur ki şiirin ana mekânı olarak otel odasının içinde, “isli lâmba, küflü ayna, kırık masa, izbe sofa, çivi yarası” şeklinde reel objeler –da,-de yer tamlayıcısı eklerini alarak imgesel mekânlara dönüştürülmüştür.

Şiire pitoresk bir görüntü hâkimdir. Bu görüntüde “kırık masa, küflü ayna, izbe sofa, daracık oda, atılan elbiseler, isli lamba, tavan arası,” sıfat tamlaması grubu sözcükler nesnel bir izlenimle kullanılmışken; “boğazlanmış bir adam, duvarda nabız atması, çivi yaraları, zamanı kemirmek, can vermek” gibi göstergeler ise metaforik gönderge değerinde de kullanılmışlardır. Şiirde ritmik unsurlar olarak kelime tekrarları, hem mekânîk hareketi, hem de iç gerginliği ve sıkıntısının kesafetini verir. Muhteva ve dış yapı arasındaki bu münasebet şiirin en kuvvetli yönüdür.

Otel Odaları şiirinde sıkça kullanılan /r/,/l/,/n/ gibi ötümlü sesler şairin mekân algısını ve bilinçaltı gizemini dış yapıya yansıtan bilinçli olarak kullanılan sesler olduğu düşüncesindeyiz. Doğan Aksan da *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili* eserinde ötümlü ünsüzlerin kimi yazarlar tarafından mekânın sessizliğini göstermek için kullanıldığı görüşünün yadsınamayacağını söyler.(Aksan, 1995: 209) Bu açıdan şiirde ötümlü ve ötümsüz ünsüzlerden bazılarının kullanım sayısını ortaya koyduğumuzda otel odasındaki sessizliğin dış yapıda da karşılığını bulduğu sonucuna ulaşabiliriz.

Ötümlü Ünsüzler Sayısı	Ötümsüz Ünsüzler Sayısı
n:31	f:4
l:36	p:4
r:41	k:10

Şiirde ötümlü ünsüzlerin sık kullanılması ve ikinci dizelerdeki sözcük tekrarları şiirin müzikalitesini güçlendirmiştir. Şiirdeki sözdizimsel bir yineleme bulunmaktadır. “Bu şiirde hem aynı söz öbeğinin ikinci dizelerde yinelenmesi biçiminde bir ön yineleme, hem de ikinci dizelerin, ilk dizelerin, ilk dizelerdeki önermelerin dolaylı tümleci oluşturması, ayrıca biçim eşliklerine yer vermesi nedeniyle söz dizimsel yineleme söz konusudur.” (Aksan, 1995: 227).

Şiirde ilk birimden itibaren 7+7 hece ölçüsü kullanılmış, daha önce de ifade ettiğimiz gibi dış yapı disiplini bozmamaya özellikle dikkat edilmiştir.

Bir merhamettir yanan/ daracık odaların,

Yedi hece   Yedi hece

İsli lâmbalarında/ isli lâmbalarında.

Yedi hece   Yedi hece

Dış yapı ile ilgili yaptığımız incelememizde çıkardığımız önemli sonuçları Metin Cengiz'in şu ifadeleriyle belirtmenin faydalı olacağına inanıyoruz: "Gerçekten de bize özgü bir yeniliği Kısakürek'te duyumsamamak olanak dışıdır. Uyak, vezin, durak, iç ses benzerlikleri gibi eski şiir biçimlerine özgü klasik sanatlar hiç göze batmayacak biçimde şiirin akışında, sarıp sarmalayan büyüleyici atmosferinde erir gider. (Cengiz, 2011:84)"Ahenkli şiir, yeni ve özel bir sese sahip olan şiirdir. Onun için başarılı şair, yeni bir ses getiren kişidir. Şiirde ahenk (harmonie) genellikle ses tekrarları, kelime tekrarları, mısra tekrarları ve ses dalgalanması ile sağlanmaktadır." (Çetin, 2013:238) Bu açıdan baktığımızda *Otel Odaları* şiirin güçlü bir harmonik yapıya sahip olduğunu görmekteyiz.

Şiirin iç dünyasını göz önünde bulundurarak dış yapı üzerine yaptığımız tespitlerden hareketle Mehmet Kaplan'ın aynı şairin *Kaldırımlar* şiirini analiz ederken kullandığı: "Maharetle kullanılan tekrarlar, hem mekânî hareketi, hem de iç gerginliğini ve sıkıntısının kesafetini veriyor. Muhteva ile yapı arasındaki bu münasebet şiirin en başarılı taraflarından biridir." (Kaplan, 1990:11). İfadelerinin *Otel Odaları* şiirinin analizi için geçerli olduğunu düşünüyoruz.

Şiirin dış yapısındaki kompozisyon bütünlüğü en az tema ve izlekler kadar sanat değeri taşır. *Otel Odaları'nın* aslında şairin bu dönemde dağınık ve karmaşık görünen yaşantısının aksine temelde bilinçaltı dünyasındaki disiplinli ve pozitif değer yargılarını istikrarını ve disiplinini sembolize ettiğini söyleyebiliriz.

3.2. İÇ YAPI

Psikanalitik edebiyat kuramı konusunda verilen teorik bilgilerin ışığında *Otel Odaları* şiirini birimlere ayırarak analiz etmenin daha tutarlı ve sağlıklı sonuçlar vereceğini düşünüyoruz. Şiir bedbin ve tedirgin bir ruh halinin odağında yedi ana birimden oluşmaktadır. Bütün birimlerin merkezî izlek alanını bireyin parçalanmış benliği ve paradoksları işgal etmiştir. Özne dış dünyadan çok iç dünyasını öteleyerek esiri olduğu ve sürekliliğinden paniklediği otel odası imgesinde karşılık bulan trajik yaşantısını kendi benliğide sorgulamaktadır

3.2.1. Birinci birim

**Bir merhamettir yanan, daracık odaların,
İsli lâmbalarında, isli lâmbalarında.**

Otel Odaları şiiriyle aynı dönemde ve aynı ruh haliyle kaleme alınan *Kaldırımlar* (Kısakürek, 2012: 156-158)) şiirinde "Sokaktayım kimsesiz bir sokak ortasında" dizeleriyle bireysel trajedisini iç monolog tarzında anlatmaya başlayan şair bu duygu kesafetinden kaynaklanan gerginliğini aynı şiirin sonunda "Ölse kaldırımların kara sevdalı eşi" dizeleriyle sonlandırmaya çalışır. Bohem hayatını sokaktaki kaldırımlarla özdeşleştiren şair ölüm arzusuna ulaşamayınca insanî ihtiyaçlarının gereği olarak otel odasına sığınmıştır. Otel odasında şair, geçmişinden getirdiği, bedeninde ve zihninde biriktirdiği anılarla ve düşüncelere mekânı ve mekândaki nesnelere sızmaktadır.

Şiirde "merhamet" sözcüğünün yüklemleştirilerek kullanılması şairin sığınmayı arzu ettiği mistik ve metafizik atmosferin sınırlılığını gösterdiğini düşünüyoruz. Merhamet sözcüğü inanç kültürümüzde insanın Allah'ın ilgi ve sevgisini iç dünyasında hissetmesi ve ona ulaşma arzusunu çağırıştırır. Şair kimsesiz ve yalnız olduğu bu soğuk mekânda sıcaklığı ve huzuru merhamet kavramının bütün değerlerine sığınarak bulmaya çalışır. Dar mekânın kasveti ve boğuculuğu bu şekilde aşılacaktır. Yanan isli lambaların ışığı, şairin bohemliğinde hayata karşı bir derece ümit telkin etmektedir. Şiirin bu biriminde özne, dış tehlikelere karşı sığındığı otel odasında mekâna karşı pozitifdir. Mekân dar ve az da olsa aydınlıktır. Özne bu darlığı ve loşluğu pozitif bakış açısıyla genişletmeye ve aydınlatmaya çalışmaktadır.

Öznenin daralan ruhuyla özdeşleşen "daracık odalar" algısal anlamda labirent tema olarak belirlemiştir."Labirent teması dünyada tam olarak yerini bulamamış insanlardaki sıkıntıyı ifade etmektedir."(Bourneur, Quillet, 1989:117). Bu tanımlamaya göre yoğun kaotik ruh halini yaşayan Necip Fazıl için otel odasının şiir dilinde olgusal bir değeri olduğu ortaya çıkmaktadır.

"Olgusal mekânlar, kişi yer ilişkisini sorunsal açıdan yansıtan dönüştürülmüş, anlaşılmış yerlerdir; yalnızca topografik bir yer değil, anlam üreten, anıları barındıran, kişinin iç dünyasını yansıtan bir değerdir."(Korkmaz, 2007:403)

3.2.2. İkinci Birim:

Gelip geçen her yüzden gizli bir akis kalmış,

Küflü aynalarında, küflü aynalarında.

Bu birimde "küflü ayna" söz öbeği, dış dünyaya bakan obje olmanın özelliğinden çok şairin bilinçaltı çağrışımlarıyla bireysel duyarlılığını, felsefi ve metafizik algısını karşılayan bir imge olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü şiire konudan çok özgün bir lirizm hâkimdir.

Şiirde kullanılan bu tür imgelerin sıklığına bakılacak olursa şairin objeleri gerçeküstücü akımına mensup sanatçıların tarzında algıladığını ve iç dünyasının süzgecinden eledikten sonra yorumladığını görüyoruz. Çünkü gerçeküstülerde "dış dünya, olduğu ve görüldüğü gibi tasvir edilmez, bunun yerine varlıkların biçimleri, özellikleri, nitelikleri, çizgileri ve konumları değiştirilir. Olgular, objeler ve olaylar, olduğu gibi verilmekten çok bilinçaltı dünyasının karmaşık yapısına uygun bir biçimde verilir. (Çetin, 2013:222). *Otel Odaları* şiirinde geçen ayna objesinin de Necip Fazıl'ın iç dünyasının en karmaşık katmanlarını yansıtan bir nesne olarak değerlendirebiliriz. Bu birimde şairin ayna nesnesinin eskimişliğini ve yıpranmışlığını küf sıfatıyla nitelemesini bireysel trajedisinin yanında; sosyal hayattaki gerginliğinin ve çöküşünün metaforu olarak düşünebiliriz.

Şiirlerinde ayna imgesini sıklıkla kullanan şair bu şekilde sözcük kalıplarına sığmayan duygusal anlamlara görsel ifade özelliği kazandırır. Otel odalarını kısa süreliğine yaşam alanı olarak kullanan nice insanlar vardır. Bu insanların her birinin gizemi ve hayat macerası birbirinden farklıdır. Şiirin yazıldığı dönem itibariyle (1927) ülke insanı uzun yıllar süren bağımsızlık savaşlarının etkisiyle özellikle ekonomik alanda büyük sıkıntı ve gelecek endişesi hissetmektedir. Şiirde bireysel ve sosyal travmanın bir görüntüsü olarak kullanılan küflü ayna imgesinde aynı zamanda yoklukta kaybolma korkusu, tedirginliği ve çaresizliği vardır.

Şiirlerinde ayna imgesine dikkat çekici sıklıkla farklı anlamlarda yer veren Şair, bu şiirinde "küflü aynalarında, gelip geçen her yüzden gizli bir akis kalmış ifadesiyle" daha önce hiç karşılaşmadığı kendi hayat tarzını paylaşan insanlarla empati yapmıştır. Şair her ne kadar sosyal hayattan kaçıp yalnız yaşamayı tercih etse de toplumun diğer fertlerinin duygularından kopmamaktadır. "Sanki bu küflü aynalarda gelip geçen herkesten bir yüz kalmıştır. Aynaya baktıkça o yüzler ortaya çıkacakmış gibi bir küfün arkasında saklanmış hissi vermektedir. Eşyanın doğasından öteye bakışın resmidir bu.(Kolcu, 2009:210). Otel odasını bir süreliğine daha önce kullanan kimliği silik insanların görüntüsü imgesel anlamda küflü aynalara sinmiştir.

3.2.3. Üçüncü Birim

Atılan elbiseler, boğazlanmış bir adam,

Kırık masalarında, kırık masalarında.

Psikanaliz tespiti göre nevroz halini yaşayan kişi, eylem ve nesne algısını alışlagelmiş sözcük kalıplarıyla ifade etme yeterliliğine ve bilincine sahip olamayabilir.

Soyut kavramlarla yüklenmiş şiirlerin iç dokusuyla rüya atmosferi arasında yakın ilişki vardır. Kişinin rüya atmosferinde duyumsamaları sayıklama şeklinde kozmik ortama aktarıldığında bunları reel ve rasyonel ölçülerle anlamlandırmada doğal olarak mantıksal zorluklar yaşarız. Rüya gören kişinin şûurakışından akıp gelen bu sayıklamalar, aslında metafizik dünyada görülen eylem ve objelerin birer somut karşılığı olarak kendi özünde bir değer taşırlar. Rüya atmosferinden reel dünyaya deforme edilerek aktarılan bu seslerin bize göre birer anlamsal değeri olmasa da rüyayı gören özne açısından derin ve nitelikli anlamları vardır. *Otel Odaları* şiirini de öznenin rüya atmosferinden süzülen bir iç monologu olarak değerlendirebiliriz. Şiirin terennüm edildiği bireysel mekânın derinliğine ne derece nüfuz edebilirsek şiirde kullanılan imgeleri, metaforları ve soyutlamaları yorumlama noktasında kolaylık sağlamış oluruz. Temel konumuzun dışında kalan şiir ve rüya arasındaki yakın ilişki

hakkında ayrıntılı bilgi için Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Şiir ve Rüya I ve Şiir ve Rüya II* makalelerinin incelenmesinin faydalı olacağına inanıyoruz.(Tanpınar, 1977:30-34).

Birimde geçen boğazlanmış bir adam ilk bakışta otel odasında bir cinayet işlendiği intibahı uyandırabilir. Fakat psikanalizin teorik bilgilerini görüntü üzerinde uygularsak aslında burada şizofreni hastalığının önemli bir septomu olan halüsilasyon yani varsanıdan söz edebiliriz. Şair, otel odasında psikanalitik açıdan şizoid yapı gösterir. Anılara gömülmüş bir ruh haliyle özne yabancılaşmış, yalnızlık duygusuna boğulmuş, iç ve dış çatışmalar yaşayan bir ruh hali yaşamaktadır. Bu mekânda bohemliği bütün yoğunluğuyla yaşayan özne, kasvetli odanın kırık masalarında dağınık bir şekilde duran elbiseleri boğazlanmış bir adam görüntüsüyle algılamıştır. Şiirin bu bölümünde Necip Fazıl'ın empiryonist üslubu kullanmadaki ustalığını açıkça görebiliyoruz. "Şiirde izlenimcilik (intiba, impressioniste üslup) esas itibariyle bir soyutlamadır. İzlenimcilikte dış dünya, varlık, tabiat şiirde olduğu ve görüldüğü gibi değil şairin iç dünyasında, ruhunda, kalbinde, beyninde aldığı değiştirilmiş, dönüştürülmüş şekliyle düşsel ve hayali mahiyetiyle yansıtılır.(Çetin, 2013:222). Şair atılan elbiselerin görüntüsünü ruh süzgecinden geçirdikten sonra algısını "boğazlanmış bir adam" söz öbeği ile imgeleştirmiştir. Otel odasındaki isli lambaların loş ışığıyla nesnelere algıda soyut belirsizliğe zemin oluşturduğunu da göz önünde bulundurursak gösterge ve gönderge arasındaki ilişkinin algı psikolojisiyle birlikte fizikî şartlara göre de değişebileceği sonucuna ulaşabiliriz.

Şiirin özellikle bu biriminde sinematografik bakış açısıyla yapılan etkileyici sahneleme tekniği, şairin yıllar sonra somutlaşacak tiyatro yeteneğinin habercisi olmuştur.

3.2.4. Dördüncü Birim

**Bir sırrı sürüklüyor, terlikler tıpır tıpır,
İzbe sofalarında, izbe sofalarında.**

Otelin daracık odasında kendi üstüne kapan şair bir an için mekândaki görsel öğelerin tesirinden kurtularak dış mekâna işitsel düzeyde açılır. Otelin sofasında terliklerle yürüyen insanların gizemi, işitsel algıda gerçeküstü vehmi andıran manzarada yerlerini alırlar. Öznenin şiirin geneline yayılan eşyayı dış görüntüsüne göre değil de onunla ilgili intibalarını yorumlayarak tanımlama arzusunu bu birimde de görmekteyiz. Empresyonist (izlenimci) algıda olduğu gibi burada da nesne ve eylem, öznenin iç gözlemine göre bir değer ve şekil kazanmaktadır. Şairin geçmişinden getirdiği, bedeninde ve zihninde biriktirdiği anıların ve düşüncelerin, sürüklenen bu sırlarda farklı yeri vardır. Otelin ortak yaşam alanını kullanan insanların tıpkı şairin kendisi gibi bize göre meçhûl sırları ve gizemleri vardır. Bu şifreli metafizik dünyayı çözümlenebilmek ancak bu mekânı aynı ruh haliyle paylaşan melankolik insanlar için mümkün olacaktır. Özne duyumsadığı bu gizemin sihirli büyüsünü bozmamaya özen göstermektedir. *Otel Odaları* şiirinin bu gizemli ve büyülü yönünün şiirin tema ve izlek derinliğini arttıran en önemli unsurlar olduğunu söyleyebiliriz.

3.2.5. Beşinci Birim

**Atıyor sızılarını, çıplak duvarda nabzı,
Çivi yaralarında, çivi yaralarında.**

Otel odasında yalnız kalan baş karakter iç monologunda baştan sona depresif, umutsuz, tedirgin, tereddütlü, kendine ve topluma yabancı, yer yer şizofreni hastası bir kişiliktir. Böyle durumda mekan, insanı ezmek için üzerine yürüyen karşı güçlerin simgesel bir göstergesidir.(Korkmaz, 2007: 403). Söz konusu bu simgesel göstergeler öznenin şiir dilinde kullanacağı temel malzemeyi oluşturur. Şairi, aynı ortamı paylaştığı diğer otel sakinlerinden ayıran yönü sanatçı kimliğidir. Nevrotik hâl, usta sanatçılar için bulunmaz bir fırsattır. Bu birimde de nevrotik haldeki şairin mekân ve nesne algısını özgün şiir dilini kullanarak yansıttığını görüyoruz.

Çıplak duvarda nabzın atması metaforu ve çivi yarası imgesi acıdan şiddetle inleyen şairin ruh halini yansıtır. Şairin bilinçaltında yer edinmiş kimi zaman bilinç düzeyine çıkan bütün ayrılıklar, kırgınlıklar, sarsıntılar ve hatta inanç krizleri dış oda duvarlarındaki çivi izleri gibi iç dünyasının görsel imajı olmuştur. Dış mekânın görüntüsündeki perişanlıkla şairin iç dünyasındaki görüntü örtüşmektedir. Bilindiği gibi sezgi, bir varlığın veya dışımızdaki bir

objenin bizi içine sürükleyen zihni sempattir. Sezgilerimizle bilinçaltı dünyamız ve dışımızdaki eşya arasında bir ilişki kurarız. Şiir dilinde bu ilişki yorumlandıktan sonra birtakım imgelere veya farklı söz oyunlarına döner. İşte bu dizelerde de daha önce sokakta kaldırımların yalnızlığıyla özleşen Şair Necip Fazıl, sığındığı otel odasında yine aynı ruh haliyle "Atıyor sızılarn, çıplak duvarda nabzı" yorumuyla eşyaya ruh verip o ruhla âdeta aynileşiyor. Şiirdeki pesimist ruh halinin doruğa ulaştığı bu birimde şairin geçmişe dair bütün eylemleri ve duyumsamaları gerilime ve psikolojik krize sebep olmuştur. Bu kaotik mekândan kurtulup ruh dinginliğine erişilecek farklı bir mekânın olmayışı şiirin sonunda görüleceği gibi şairde şiddetli bir ölüm kokusuna dönüşecektir.

İnsanın bilinçaltına ittiği istekleri dış dünya gerçekleri ve onlara göre çalışan bilinç tarafından aşırı şekilde bastırılırsa bu istekler rüya, hayal, sanrı, kâbus, delilik gibi şekillerle bilinç yüzeyine yansır. (Çetin, 2013:200)

3.2.6. Altıncı Birim

**Kulak verin ki, zaman, tahtayı kemiriyor,
Tavan aralarında, tavan aralarında.**

Tavan aralarından gelen hışırtı gibi yansıma türü sesler şairin bilinçaltı dünyasına tedirgin edici duyumsamalar göndermiştir. İştisel duyumsamanın hâkim olduğu bu birimde kuvvetli bir gözlemden sonra felsefi sezgilerin imgeleştiğini görüyoruz. Şairin zihni eyleminde "dışın sezgisi ile için sezgisi birbirlerini tamamlıyor." (Topçu, 2006: 95). Bu bütünleşmede öncelikle dış mekândan gelen fiziksel uyarıcı öznenin şûûruna doğru ilerleyerek yorum değeri kazandıktan sonra ritmik unsurlara dönüşmüştür.

Çile eserinde *Tavan* başlıklı şiirini (Kısakürek,2012:326); *O ve Ben* otobiyografisinde *Siyah Kadife Tavan* başlıklı anılarını(Kısakürek, 2012: 17) okuduğumuzda Necip Fazıl'ın bilinçaltı dünyasında çok farklı bir tavan algısının bulunduğunu öğreniyoruz. "Halamın gelinlik odası diye süslenen, yıldızlı çitelerin çerçevelediği siyah kadife tavanlı salonda doğmuşum." ifadeleri bu algının merkezi çıkış noktasını belirlemesi açısından önemlidir.

Tavan arasında fare, kunduz ve tahtakurusu gibi kemirgenlerin bulunduğu mekânlar olabilir. Şairin kaldığı bu eski otelin tavan arasında yaşayan haşerelerin çıkardıkları kemirme sesleri şairde saat sesi algısına dönüşmüştür. Kemirilen nesne nasıl parçalanıp tükeniyorsa saatin dönen çarklarının çıkardığı ses de ömür dakikalarını tüketmektedir. Zamanın geçiciliğini imgeleştiiren "Duyuluyor zamanın tahtayı kemirdiği" mısraında yine metafizik bir endişe söz konusudur. Necip Fazıl ilk dönem şiirlerinde bu endişeden kaynaklanan korkusunu içmolog tekniğiyle itiraf etmekten de çekinmez.

Niçin küçülüyor eşya uzakta?
Gözsüz görüyorum rüyada nasıl?
Zamanın raksı ne bir yuvarlakta?
Sonum varmış onu öğrensem asıl (Kısakürek, 2012: 17)

Şair, geçen zaman algısından duyduğu sorumluluğu ve pişmanlığı yıllar sonra yine şiir diliyle şöyle itiraf eder:

Tam otuz yıl saatim işlemiş,ben durmuşum;
Gökyüzünden habersiz, uçurtma uçurmuşum. (Kısakürek, 2012: 35)

Otel Odaları şiiri bağlamında da değerlendirdiğimizde Necip Fazıl'da zaman algısının metafizik bir endişe taşıdığını tespit ediyoruz.

3.2.7. Yedinci Birim

**Ağlayın, âşinasız, sessiz, can verenlere,
Otel odalarında, otel odalarında!...**

Şiirin son biriminde ortak dilin simgesel unsurlarından yararlanılarak trajik ve dramatik bir sahneleme yapılmıştır. Öznenin kimsesiz ve sessiz bir şekilde ölüm endişesi ve korkusu "can verme" gibi trajik bir eyleme dönüşmüştür. Otel ve pansiyon gibi geçici süreliğine barınma ihtiyacımızı gideren ve aidiyet duygusunu pek fazla hissetmediğimiz mekânlar aslında ideal düşünce perspektifinde kozmik dünyanın bir karşılığı olarak düşünülebilir. O ana kadar reel dünyasında istikrarsız ve başarısız bir hayat macerası yaşayan şair, daralan ve dağılan

ruhunun bir karşılığı olarak otelin daracık odasında kuşatılmıştır. Otel odası bütün aşkları ve umutları tüketen monoton ve dümdüz bir yaşam göndergesi çağrışımında özneyi depresif bir metafizik alana hapseden tehlikeli bir alandır.

Gerçek hayatında da dönem itibarıyla ev ve aile ortamının teselli verici sıcak atmosferinden uzak olan bu sancılı ruh, yalnız ve dostsuz kaldığı otel odasında "ağlayın" istek cümlesiyle insanların merhamet duygusuna sığınmaktadır.

Şair dramatik kurgusunda mekânı sadece topoğrafik bir yer olarak değil sezgi gücünü kullanarak sentezci bir üslupla tasvir etmiştir. Bireyin iç dünyasının sınırsızlığını ve gizemini yansıtmak üzere kullanılan batık ve yayılgan imgeler şiirin geneline felsefi bir üslubu hâkim kılmıştır. Bu tür üslupta kullanılan imgeler "tam görünürlüğün aşağısında bir yerde durur; somut duyu nesnesini kesin çizgilerle yansıtmaksızın ve açığa çıkarmaksızın gösterir." (Wellek-Warren 2011:234). *Otel Odaları* şiirinde öznenin sonsuzluğa açılan iç mekânının kodları büyük ölçüde şiirde kullanılan batık ve yaygın imgelerin duyu alanına yönelik göndergelerle örtüşmektedir.

Şiirdeki imge ve metaforlarla ilgi yaptığımız yorumlamalarda Eliot'un: "Bir şiir farklı kişilere farklı anlamlar ifade ettiği gibi, bu anlamlar şairin kastettiğinden çok farklı da olabilir." (Eliot, 1990:130) tespitlerini göz önünde bulundurmanın gerekliliğine inanıyoruz.

SONUÇ

Otel Odaları şiiri içerdiği imge, metafor, mecaz ve soyutlama gibi söz sanatları ve üslup özelliğiyle çözümlemesi psikanaliz, felsefe ve eleştiri kuramı bilgisi gerektiren estetik değeri yüksek nitelikte bir manzûmedir. Anlatımın geneline pitoresk ve müzikal bir üslup hâkimdir. Şair kullandığı bu özgün üslupla algı ve duygularını sese ve şiire dönüştürebilmiştir.

Şiirin yazıldığı döneme kadar Necip Fazıl'ın bütün hayat macerası ve buna bağlı olarak geçirdiği psikanaliz evreleri şiirin iç dünyasına ustalıkla sindirilmiştir. Şair *Otel Odaları* eserinde baştan sona kadar marazî bir ruh halinin tazyikiyle mekânı ve mekândaki objeleri empresyonizm ve ekspresyonizm edebî akımlarının yöntemlerini kullanarak yorumlamıştır. Bu yorumlarda mekânın poetikası bilinçaltı ve bilinç düzeyi çağrışımlarıyla birlikte verilir. Bireyin kendi öz benliğinin dipsiz derinliklerinde sorguladığı sosyo-psişik yönü özellikle batık imgeler kullanılarak şiirsel bir tragedyaya dönüştürülmüştür.

Dağılan bir imparatorluğun son kalıntıları üzerinde yeni değer yargularıyla kurulan bir ülkede kaderin bir tecellisidir ki yine dağılan bir ailede yeni bir hayat kurma özlem ve idealiyle hayat mücadelesi veren üstün meziyetli bir insanın roman konusu olabilecek psikososyal dramı bu sefer şiirin bir konusu olmuştur.

KAYNAKÇA

- ADİL, Fikret (1988). *Asmalımescit 74 Intermezzo (Bohem Hayatı)*, İstanbul: İletişim Yayınları.
ALPEREN, Yusuf (2010). *Psikodinamik Açından Haydar Ergülen ve Şiir*, İstanbul: Özgür Yayınları.
AKSAN, Doğan (1995). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Ankara: Engin Yayınevi.
BAYRAK, Özcan (2013). *Tevfik Fikret'in Şiirlerinde Mekân ve Algı*, İstanbul: Kesit Yayınları.
BECK, Aaron (1967). *Depression: Clinical, Experimental and the Theoretical Aspects*, Philadelphia: Published by University of Pennsylvania Press.
BOURNER, ROLAND-Quellet, Real (1989). *Roman Dünyası ve İncelemesi* (Çev: Doç. Dr. Hüseyin Gümüş), Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
CEBECİ, Oğuz (2004). *Psikanalitik Edebiyat Kuramı*, İstanbul: İthaki Yayınları.
CENGİZ, Metin (2009). *İmge Nedir*, İstanbul: Şiirden Yayınları .
CENGİZ, Metin (2011). *Modernleşme ve Modern Türk Şiiri*, İstanbul: Digram Yayıncılık.
ÇETİN, Nurullah, (2013). *Şiir Çözümleme Yöntemleri*, Ankara: Öncü Kitap.
ELİÜZ, Ülkü (2001). "Attila İlhan'ın Şiirlerinde Mekânın Postmodernist Açından Yorumu", *Türk Dili*, Haziran, C:2001/İ.S.594, s.177.
ELİOT, T.S. (1990). *Edebiyat Üzerine Düşünceler*, Çev.: Sevim Kantarcıoğlu, Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
FUNK, Rainer (2009). *Ben ve Biz - Postmodern İnsanın Psikanalizi*, (Çev. Çağlar Tanyeri), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları .
GEÇTAN, Engin (1996). *Psikanaliz ve Sonrası*, İstanbul: Remzi Kitapevi
GÖRGELİ, Melek (2013). *Çevre Psikolojisi İnsan Mekân İlişkileri*, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları .
JUNG, Carl Gustav (1997). *Analitik Psikoloji* (Çev. Ender Gürol), İstanbul: Payel Yayınevi.
KARABULUT, Mustafa (2013). *Edip Cansever Şiiri Psikanalitik Bir İnceleme*, Ankara: Öncü Kitap.
KAPLAN Mehmet (1990). *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları .

KISAKÜREK, Necip Fazıl (1998).*Kafa Kâğıdı*, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
KISAKÜREK, Necip Fazıl (2012).*Çile*, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
KISAKÜREK Necip Fazıl (2013) *O ve Ben*, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
KOHUT, Heinz (2004).*Psikanalizin Öteki Yüzü*, İstanbul: İthaki.
KOLCU, Ali İhsan (2009).*Cumhuriyet Edebiyatı I Şiir*, Erzurum: Sakımsöğüt Yayınları:
KOLCU, Ali İhsan Kolcu (2011).*Edebiyat Kuramları*, Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi
KORKMAZ, Ramazan (2007). *Romanda Mekânın Poetiği, Edebiyat ve Dil Yazıları Mustafa İsen'e Armağan*, (Editör: Aysenur Külahhoğlu İslam-Süer Eker). Ankara.
MORAN, Berna (2001).*Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, İstanbul: İletişim Yayıncılık.
NARLI, Mehmet (2007).*Şiir ve Mekân*, Ankara: Hece Yayınları.
OKAY, Orhan 1990, *Necip Fazıl Kısakürek Kendi Sesinin Yankısı*, İstanbul: Etkileşim Yayınları.
ÖZBEK, Yılmaz (2007).*Edebiyat ve Psikanaliz*, Konya: Çizgi Kitabevi.
ÖZGEN, Ahmet Burhanettin (2006). *Karanlığın Aydınlığı: Melankolinin Tarihsel, Psikanalitik, Sosyolojik ve Felsefe Boyutları Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
ÖZODAŞIK, Mustafa (2001).*Modern insanın yalnızlığı*, Konya: Çizgi Kitapevi.
ŞAHİN, Mehmet Nuri; ÇETİN, Mehmet (2008).*Necip Fazıl Kısakürek*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
TANPINAR, Ahmet Hamdi (1977).*Edebiyat Üzerine makaleler*, Ankara: Degah Yayınları.
TEBER, Serol (2004).*Melankoli*, İstanbul: Say Yayınları.
TOPÇU, Nurettin (2006).*Bergson*, İstanbul: Dergah Yayınları.
TURA, Saffet Murat (2005). *Freud'dan Lacan'a Psikanaliz*, İstanbul: Kanat Kitap.
UÇ, Himmet (2008).*Psikanalitik Edebiyat*, Ankara: Bizim Büro Basımevi.
VATANSEVER, Perin (2011).*Ruhumuzun Sığınağı Evinizi Mekân Enerji Temizliği*, İstanbul: Markiz Yayınları.
WELLEK Rene-WARREN Austin (2011).*Edebiyat Teorisi* (Çeviren: Ö. Faruk Huyugüzel). İstanbul: Dergâh yayınları.
YALOW, İrvin (1999).*Varoluşçu Psikoterapi*, İstanbul: Kabalıcı.
<http://www.e-psikiyatri.com/category/sizofreni-teshis-tedavi>
<http://www.varoluscuterapi.com/sizofreni/700>